

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro tertio Decretalium, In Quo De Obligationibus, Beneficiis, Aliisque Juribus Clericorum saecularium, & Regularium agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1676

Titulus XLI. De Celebratione Missarum, & Sacramento Eucharistiæ, & divinis officiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98275](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98275)

TITVLVS XLII.

DE CELEBRATIONE MISSARVM,
ET SACRAMENTO EUCHARISTIÆ, ET
DIVINIS OFFICIIS.

Dictum est Tit. præced. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris: sed quia in Ecclesiâ consecrata Missæ celebrantur, & Eucharistia administratur, & alia Divina Officia peraguntur, ideo hic Titulus subiungitur, qui etiam extrat in Clementinis, & Extravagantibus communibus. Verum quia ea, quæ in hoc & seqq. Titulis usque ad XLVII. inclusivè, traduntur, pleraque satis clara sunt, ideo quæstionibus, quæ à Canonistis, & Summulistis alias hîc tractari solent: sed à Casistis etiam passim explicantur, omisissis, nos fermè tantum singulorum Capitulorum Summam, & quæ ad eorum explicationem pertinent, breviter proponemus.

§. I.

Proponuntur Capitula, quæ ad celebrationem Missarum, & Sacramentum Eucharistiæ pertinent.

Cap. Quidam; 2.

I.

IN hoc cap. quod est desumptum ex Concilio Triburiensi, prohibetur, ne Laici ex consuetudine per singulos dies Missas peculiâres (hoc est, votivâs) v.g. de S. Trinitate, vel de S. Michaële audiant; sed de eo die (hoc est, Missam de feriâ, vel Festo occurrente illo die) audiant, nisi quis aliquando velit audire propter reverentiam S. Trinitatis, & non pro alia devotione (superstitiosa, v.g. quasi melius sit Missas istas votivas audire, quàm alias. *Gl. fin. hic*, vel quod magis prosint, ad meliores segetes impetrandas; vel quid simile, *Abb. hic n. i.*) tales Missas speciales audire.

Hinc non rectè inferitur, fideles in diebus festis ex præcepto obligari, ad audiendam Missam propriam illius diei, nec illi satisfacere, audiendo Missam votivam: neque enim hîc improbantur Missæ votivæ: sed solum ne dicantur propter superstitiosam devotionem, omisâ Missâ de feriâ, vel festo occurrente; *Fagnân. hic n. 3.* Unde juxta Missale Romanum Missæ votivæ dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quovis die, si Officium non sit duplex, vel Dominica.

Cap. Consulisti; 3.

II. Quæsitum fuit ex Innocentio III. utrum Sacerdos possit plures Missas celebrare, uno eodémque die? Respondet Papa, quod sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam celebrare, excepto die Nativitatis Domini, & ex causâ necessitatis, dummodo Sacerdos adhuc sit jejunus, nec ablutionem sumperit, *Abb. hic n. 3. in fine.* Duas autem causas necessitatis magis principales referunt Dd, hîc apud *Barb.*

Tomus III.

num. 5. Prima est, ob necessitatem præbendi viaticum morituro, si hostia consecrata non adsit. Altera est, si Sacerdos præficiatur pluribus Ecclesiis Parochialibus, ubi tamen standum est legitimæ locorum consuetudini.

Cap. Consilium; 4.

III. In diebus profestis, quando celebratur in honorem S. Spiritus, B. Virginis, vel S. Crucis, (vel etiam alterius Sancti) non debet dici Hymnus Angelicus (scilicet Gloria in excelsis) nec Symbolum, id est, Credo, licet propria præfatio dicatur: ut inter Commemorationem (quæ sit extra proprium diem festum) & solennitatem festi differentia ostendatur. Nec etiam dicitur, Te Deum laudamus in Laudibus Matutinis, prout rescripsit idem Papa Innocentius.

Cap. Ex parte; 5.

IV. Sacerdos, postquam totum Sacramentum Eucharistiæ sumpsit, debet semper infundere vinum, & sumere (& manus vino abluere, *Gl. hic V. Perfundere;*) nisi cum eodem die aliam Missam debet celebrare, tunc enim vinum ablutionis sumendo, non posset amplius eodem die celebrare.

Cap. Cum Martha; 6.

V. Verba, quæ in Canone Missæ reperiuntur, & à nullo Evangelistarum leguntur expressa, cujusmodi sunt in Consecratione calicis, *Mysterium fidei, & æterni Testamenti.* Item *elevatis oculis in calum:* credendum est Apostolos à Christo, & Successores eorum, ab Apostolis accepisse; quia multa, tam ex verbis, quàm ex factis Christi Domini, inveniuntur ab Evangelistis omisâ, quæ Apostoli, vel verbo, vel facto expressisse leguntur: sicut & ipsi Evangelistæ inter se mutuo supplevisse leguntur, quæ ab eorum aliquo, vel aliquibus sunt omisâ. Ubi pluribus exemplis specificè hoc ostendit. Ita respondit Innocent. III. Archiepiscopo Lugdunensi in hoc cap. in princ.

VI. Præterea in Sacramento Eucharistiæ hæc tria sunt distinguenda, videlicet forma visibilis, veritas corporis, & virtus spiritualis. Primum est forma, sive species panis & vini, & Sacramentum

Q99 9 2

(id est

» (id est, signum rei sacrae) & non res: Sacramentum
 » tamē geminē rei (quia scilicet species duo designant,
 » veritatem Corporis & Sanguinis Christi, & unitatem
 » inter Christum, & Ecclesiam, adeoque hoc primum est
 » figura tantum, sive signum) secundū, id est, Corpus
 » & Sanguis Christi, est Sacramentum unius, scilicet
 » unitatis inter Christum, & Ecclesiam, quæ est Cor-
 » pus Christi mysticum, quam designat, sive signifi-
 » cat: & simul est res alterius, scilicet specierum pa-
 » nis, & vini, per quas designatur Corpus & Sanguis
 » Christi, & ita est signum, & signatum. Tertium est
 » virtus unitatis, & charitatis, quæ est res, & non Sa-
 » cramentum: sed res gemini Sacramenti, scilicet ve-
 » ri Corporis Christi, quod est Sacramentum, signifi-
 » cans unitatem inter Christum, & Ecclesiam, & spe-
 » cierum panis, & vini, quæ sunt Sacramentum signi-
 » ficans mysticum Corpus Christi: & ita istud ter-
 » tium est tantum signatum per illa duo, scilicet spe-
 » cies panis & vini, & Corpus Christi: non autem
 » signans. Ita habetur in cit. c. *Cum Marthe*; §. *Dis-*
tinguendum est; & ibi *Gl. & Hostiens.* col. 3. & 4. &
Abb. n. 2.

VII. Quæsit præterea Archiepiscopus Lugdu-
 nensis ex Papa Innocentio III. utrum in Consecratio-
 ne aqua cum vino in Sanguinem converteretur, prout
 habetur in cit. c. *Cum Marthe*; §. *Quæsitum est etiam*; h. t.
 » Ad hoc respondit Papa, varias esse de hac re opinio-
 » nes apud Scholasticos; quidam enim dicunt, quod
 » vinum & aqua, quæ commiscuntur in Calice, Divi-
 » nâ virtute mutantur in Sanguinem Christi, ut in hoc
 » Sacramento plenè sit veritas (id est, Caro & Sanguis)
 » & figura (id est, species panis & vini) Alii verò re-
 » nent, quod aqua cum vino transubstantiatur in Sau-
 » guinem (ita ut designat ibi esse aqua & vinum) cum
 » in vinum prius transeat mixta vino: licet Physici
 » contrarium asserant, qui aquam à vino per artifi-
 » cium posse separari affirmant. Alii denique dicunt,
 » quod aqua non transit in Sanguinem: sed remanet
 » prioris vini accidentibus circumfusa, ita ut vini sa-
 » porem assumat, quod inde probatur; quia si post
 » Calicis consecrationem, aliud vinum mittatur in
 » Calicem, illud non transit in sanguinem, nec san-
 » guini commiscetur: sed accidentibus prioris vini
 » commixtum, circumfunditur Corpori Christi, quod
 » sub eis latet, non humectans circumfusum. Ex his
 » tribus opinionibus Papa illam probabiliorem cen-
 » set, quæ asserit aquam cum vino in Sanguinem
 » transmutari, ut expressius elucescat proprietas Sa-
 » cramenti, ideo enim vino aqua admiscetur, ut po-
 » pulus, (juxta illud *Apocal. 7. aque multa sunt populi*
multi, & c. *Cum omne*; 7. *dis. 2. de consecr.*) Christo ad-
 » unetur. Verum per hoc Papa non prohibuit, nec
 » reprobavit alias opiniones, hoc ipso, quod non certam
 » dixit hanc opinionem: sed solum probabiliorem, *Gl.*
hic V. Illa probabilior & Hostiens. *ibid.* col. pen. Et col-
 » ligitur ex c. *Litteras*; 13. *de restit. spol.* Ubi relatis plu-
 » ribus diversis opinionibus, dixit Pontifex: *Nos au-*
tem ad præsens nullam ex prædictis sententiis reproba-
mus. Idemque etiam clarè innuitur *hic Vers.* *Sed*
nec inconveniens creditur, aut absurdum, si aqua in Corpore
Christi esse credatur, cum legatur, de ipsius Latere proces-
sisse. Noluit verò rem hanc definire Papa, cum nec ad
 fidem, nec ad mores pertineat.

» Denique in hoc cap. §. *Tertio loco additur*; quod

oratio, quæ in Festo S. Leonis Papæ in secreta dici-
 tur, immutata est; quia olim dicebatur, *Annue nobis*
Domine, ut anime famuli tui Leonis hæc proficiat ob-
latio: hodie verò dicitur, ut intercessione B. Leonis hæc
nobis proficiat oblatio, idque ideo; quia Sancti nostris
 non indigent: sed nos potius ipsorum orationibus
 iadigemus. Unde & dicitur, injuriam facit Marty-
 ri, qui orat pro Martyre: idemque de aliis Sanctis
 sentiendum.

Cap. De homine; 7.

VIII. Sacerdos, qui sibi gravis facinoris con-
 sciū est, si fide celebrat, omittendo verba Consecra-
 tionis, & panem ac vinum purè sumit, gravis
 peccat, quam qui in peccato mortali verè celebrat,
 & conficit Sacramentum; quia hic solum Deum of-
 fendit: ille non tantum Deum, cui non veretur illu-
 dere, offendit: sed etiam populum decipit.

Cap. In quadam; 8.

IX. Declarat Papa Innoc. III. Christum fuisse
 verum Deum contra Arianos, & verum hominem
 constantem, non phantastico tantum corpore: sed
 vero contra Manichæos, & utrumque probat ex il-
 lo 1. *Joan. 5. Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo,*
Pater, Verbum, & Spiritus S. per hoc intendens os-
tere, quod Christus sit verus Deus. Et tres sunt,
qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua & san-
guis, per hoc intendens ostendere, quod Christus
sit verus homo. Definit etiam, quod ex Latere Christi
vera aqua, & non phlegma profuxit: alioquin non
fuisse ostensum verum regenerationis Sacramen-
tum, cum per Baptismum non regeneremur in
phlegmate: sed in aqua. Neque per hoc posset
etiam verè probari, quod in Sacramento Eucharis-
tiae admiscenda sit aqua vino, si ex Latere Christi non
aqua, sed phlegma profuxisset.

Cap. Sanè; 3. 10.

X. Præcipit districtè Honorius III. ut à Sa-
 cerdotibus Eucharistia in loco singulari, mundo &
 obsignato, honorificè, devotè, ac fideliter, (sub
 fidelibus clavibus) asseruetur. Item ut quilibet Sa-
 cerdos plebem suam doceat, ut cum in Missa ele-
 vatur S. Hostia, se reverenter (flexis genibus) incli-
 nent: idemque faciant, cum ea deferretur ad infir-
 mos, quam in decenti habitu, superposito mun-
 do velamine, ferat, & referat, manifestè, & hono-
 rificè ante pectus, cum omni reverentia ac timore,
 semper lumine præcedente. Prælati verò hujusmo-
 di mandati transgressores graviter punire debent
 (pœnâ arbitrariâ, cum certa hic non statuatur, ut
Gl. fin. hic) si & ipsi Divinam velint effugere ul-
 tionem.

Cap. Cum Creatura; 11.

XI. In Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis,
 in quibus plures sunt Sacerdotes, duæ Missæ cele-
 brari conventualiter debent, una pro anniversario
 defunctorum: (si occurrat) altera de Festo, vel fe-
 ria, secundum congruentiam temporis, prout sta-
 tuit hic idem Honorius III. ubi tamen per anniversa-
 rium non intelligitur officium, quod fit pro defun-
 cto, anno revoluta à die mortis suæ: sed generatim
 Sacrificium Missæ, quod fit quotidie pro defunctis
Barb. hic n. 2.

Cap. Te referente; 12.

XII. Episcopus tantum in die Cæne Domini
 debet

debet Missam celebrare in sua Ecclesia Cathedrali, & Christina conficere. Ex quo colligit *Gl. fin. hic* quod Missa pertineat ad substantiam consecrationis Christum, sicut requiritur ad substantiam collationis Ordinum.

Cap. Pernicosus; 13.

XIII. In Sacrificio Missae plus vini, & in maiore quantitate apponendum est in Calice, quam aquae, secundum generalem Ecclesiae consuetudinem: & contraria consuetudo, secundum quam plus aquae, quam vini, apponitur, damnatur, proinde hic respondit idem Honorius III. Mixtio tamen aquae non requiritur in Sacrificio Missae ex necessitate Sacramenti: sed solum ex praecepto Ecclesiastico, ut constat ex Concilio Trident. Sess. 22. c. 7. de Sacrificio Missae.

Cap. Litteras; 14. & ult.

XIV. Si quis Presbyter in pane fermentato (si quidem Sacerdos Latinus fuerit, non Graecus) vel in vase, seu Calice ligneo, vel sine igne, sive lumine, vel sine aqua vino admixta Missam celebrare ex aperta malitia, vel nimia desipientia, hoc est, crassa ignorantia praesumpserit, Officio & Beneficio perpetuo est privandus. Praesertim si id saepius, & ex consuetudine fecerit, *Abb. hic num. 1.* Ex quo colligitur, quod dolus & crassa ignorantia equiparantur in ordine ad depositionem, *Abb. hic num. 3.*

Extravag. Discipulorum unic. inter communes.

In hac Constitutione à Joan. XXII. certa praeccepta in Missa dicenda, pro Ecclesiae necessitatibus illius temporis cum Indulgentia XX. dierum inducuntur.

§. II.

Proponuntur Capitula, quae ad Divina Officia pertinent.

Cap. Presbyter; 1. h. 1.

XV. In hoc cap. quod est desumptum ex Concilio Agathensi, & refertur etiam in c. Presbyter; 2. dist. 91. statuitur, ut Presbyter Horas Canonicas dicat horis competentibus, sive congruis ac debitis (cessante legitimo impedimento) etiam ex iusta causa possit eas perolvere mane, usque ad vespertas inclusive, & peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit, exire ad opus rurale, ut postea possit iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitem infirmorum & defunctorum succurrere, usque ad statutam horam, pro temporis qualitate.

Ex quo patet, quod Presbyteris, aliisque Clericis pauperibus permittum sit, agriculturam exercere, vel alio artificio honesto victum & vestitum sibi quaerere, absque officii sui detrimento, ut habetur etiam in c. Clericus; 3. dist. 91. Porro Hora Canonica recitanda sunt iuxta ordinem in hoc cap. praescriptum, videlicet, Matutinum (& Laudes) deinde Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperae, & Completorium.

Cap. Dolentes; 9.

XVI. In Concilio Lateranensi habito sub Innocentio III. c. 17. quod refertur in hoc cap. prohibetur, ne non solum Clerici minores: sed etiam Praelati Ecclesiastici vacent usque ad mediam noctem comestationibus superfluis, vel confabulationibus illicitis: & ne Matutinum continuè syncope, id est, syllabarum concisione, sive abbreviatione, aut omissione, transcurrant. Reprehenduntur etiam illi, qui Missam vix quater in anno celebrant, & quod deterius est, interesse contemnunt: item silentium in Choro non servant, externis colloquutionibus cum Laicis intenti. Haec similia sub poena suspensionis (non latae sententiae: sed ferendae; *Gl. hic V. Sub poena;*) prohibentur, & districtè praecipitur, in virtute obedientiae, ut Divinum Officium, nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè (quoad pronunciationem oris, scilicet distinctè, & sine mutilatione, aut omissione verborum, *Gl. hic V. Eodem;*) & simul devotè (quantum ad attentionem cordis, *Gl. fin. hic*) celebrent. Ubi notandum, quod per Clericos minores hic non intelliguntur ij, qui sunt in minoribus Ordinibus constituti: sed minores dicuntur comparative ad Praelatos, & ad eorum differentiam: ij enim si in sacris Ordinibus sint constituti, vel etiam in minoribus, Beneficiati tamen sint, tenentur ad Horas Canonicas recitandas, *Hostiens. hic in princ. & Joan. Andr. ibid. Suar. tom. 2. de Relig. Lib. 4. c. 16. n. 13. Fagnan. hic n. 3.*

Clement. Gravi; 1. h. 1.

XVII. Praelati Ordinarii locorum, ad quos spectat correctio, & si illi sint negligentes, Superiores eorum sollicitè curare debent, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis, horis debitis, devotè pfallatur: & in aliis Ecclesiis convenienter ac debite Divinum officium diurnum, & nocturnum celebretur, & omnes abusus tollantur: contradictores per censuram Ecclesiasticam (dummodo ad eos illam exercere pertineat) aliisque opportunis remediis compescendo, facientes, prout ad eos spectat, in his & aliis, quae ad Divinum cultum, & morum reformationem pertinent, ac Ecclesiarum, & Coemeteriorum honestatem respiciunt, statuta SS. Canonum, ad quae scienda diligens curent adhibere studium, inviolabiliter observari.

Clement. Dignum; 2. eod.

XVIII. Clerici, etiam Religiosi, coramensales ac domestici Cardinalium Romanae Ecclesiae, vel Pontificum, seu Episcoporum, gratiani, & communionem Sedis Apostolicae habentium, possunt se ipsis in Divinis officiis accomodare, ut illud, quod iidem Cardinales, vel Episcopi officium (quoad ritum, v.g. Ambrosianum, item sive dicant de Festo, vel de feria) licite dicere valeant, nec ad dicendum aliquod aliud teneantur.

